

ZAPISNIK

sa Šeste sjednice Ženskog parlamenta, održane 7. aprila 2017. godine

Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore organizovao je Šesto zasjedanje Ženskog parlamenta posvećeno realizaciji aktivnosti o potrebi većeg uključivanja žena u javni i politički život, kao i uključivanja mladih pripadnica nacionalnih manjina i Romkinja kako bi se osnažile za bavljenje politikom, što je i prepoznato u Akcionom planu za poglavlje 23 koji je usvojila Vlada Crne Gore.

Sjednica je počela u 11 sati.

Sjednici je predsjedavala Nada Drobnjak, predsjednica Odbora.

Sjednici su prisustvovali:

- član/ice Odbora: Petar Porobić, Maja Bakrač i Aleksandra Vuković;
- predstavnice ženskih grupa parlamentarnih partija: Spomenka Đalović, Sonja Nikčević, Mariza Olvić, Sonja Damjanović, Ksenija Aranitović, Dijana Milošević, Marijana Petranović i Ana Andrić (Demokratska partija socijalista); Rada Koprivica i Marija Blagojević (Socijaldemokrate Crne Gore); Kenana Strujić i Elvisa Redžematović (Bošnjačka stranka); Tanja Grabić (Hrvatska građanska inicijativa); Aferdita Pelingu i Vjolca Čobaj (FORCA); Jasmina Hasa i Hadixha Gjoni, potpredsjednica Opštine Ulcinj (DUA); Neda Dabović i Ivana Bokan (Liberalna partija Crne Gore);
- predstavnici/ce nevladinih organizacija iz zemlje i regiona: Fana Delija, izvršna direktorica Centra za romske inicijative; Zoja Tarlamišaj, predsjednica Ženske RAE mreže „PRVA“; Eldina Kastat, koordinatorka NVO „Ruža“; Mirsala Tomić, Udruženje za razvoj civilnog društva; Indira Bajramović, NVO „Bolja budućnost“, BiH; Hava Ramić, „Ženska romska mreža“, BiH; Jelena Kostić, NVO „Bibija“, Republika Srbija i Svetlana Ilić, NVO „Bibija“, Republika Srbija.
- koordinatorke za rodnu ravnopravnost u ministarstvima: Mirjana Purić, Ministarstvo pravde; Radmila Đakonović, Ministarstvo odbrane; Biljana Dulović, Ministarstvo unutrašnjih poslova; Marijana Radulović, Ministarstvo finansija; Vjera Kovačević, Ministarstvo prosvjete; Tanja Janković, Ministarstvo održivog razvoja i turizma; Marija Babović Leković i Senka Klikovac, Ministarstvo zdravlja; Tatjana Miranović, Ministarstvo javne uprave; Lucija Adžić, Uprava za inspeksijske poslove i Ljilja Đonaj, Uprava policije.
- predsjednik Odbora za ljudska prava i ravnopravnost polova Narodne Skupštine Republike Srbije Meho Omerović; izvršna direktorica Ljubljanskog ureda CEE Mreže za rodnu jednakost Sonja Lokar; pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske Višnja Ljubičić; posebna savjetnica potpredsjednice Vlade Republike Srbije doc. dr Branka Drašković; pomoćnica sekretara za unapređenje položaja Roma AP Vojvodine Tamara Mohači; predstavnica CARE International Balkans Jadranka Miličević; članica Komisije za ljudska prava, ravnopravnost polova, nestala lica i peticije Skupštine Republike Kosovo Mexhide Mjaku-Topalli i službenica u Komisiji za ljudska prava, ravnopravnost polova, nestala lica i peticije Skupštine Republike Kosovo Sultane Gashi.
- potpredsjednik Skupštine Genci Nimanbegu;
- poslanik/ca: Adrijan Vuksanović i Ana Nikolić;
- generalni sekretar Skupštine Aleksandar Jovičević;
- zamjenik generalnog sekretara Skupštine Mersudin Gredić;
- pomoćnica generalnog sekretara Skupštine Jelena Radonjić;
- gosti: ministar za ljudska i manjinska prava Mehmed Zenka; ministar evropskih poslova Aleksandar Andrija Pejović; ministar kulture Janko Ljumović; ministarka javne uprave Suzana Pribilović; ministarka bez portfelja Marija Vučinović; ministar sporta Nikola Janović; zaštitnik ljudskih prava i sloboda Šučko Baković; zamjenica predsjednice Vrhovnog suda Stanka Vučinić; savjetnica predsjednika Crne Gore Sonja Tomović Šundić; predsjednica Opštine Tivat Snežana Matijević; predsjednica Skupštine Opštine Šavnik Nadežda Kotlica; predsjednica Opštine Gusinje Anela Čekić; generalna direktorica Direktorata za unapređenje i zaštitu ljudskih prava u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava Blanka Radošević Marović; načelnica Odjeljenja za evropske integracije, programiranje i implementaciju EU fondova u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava Tatjana Anđelić; ekspert Ištvan Lakatoš; šefica Kabineta ministra za ljudska i manjinska prava Sanja Žugić; samostalne savjetnice u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava: Maja Jović, Mirela Ramčilović i Aleksandra Popović i volonterka u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava Hajdana Simonović;

sekretar Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja Nemanja Katnić; sekretarka Ministarstva nauke Smilja Prelević; sekretarka Ministarstva ekonomije Žana Radulović; v.d. generalnog direktora Direktorata za rudarstvo i geološka istraživanja u Ministarstvu ekonomije Biljana Jestrović; savjetnica ministarke bez portfelja Bojana Ralević; direktorica KIC „Budo Tomović“ Snežana Burzan; ambasador BiH Đorđe Latinović; ambasadorica Poljske Irena Tatarzynska; ambasador Hrvatske Veselko Grubišić; ambasador Palestine Rabil Alhantouli; ambasador Kosova Skender Durmishi; konzul Ambasade Mađarske Bela Gardoš; konzulka Ambasade Slovenije Danica Lašić; otpravnica poslova Ambasade Makedonije Suhena Kjerimi Balliu; savjetnica ambasadora Bugarske Djovanina Dokova; šefica Sektora za politiku, evropske integracije i trgovinu u Delegaciji EU u Crnoj Gori Plamena Halačeva; asistentkinja na projektu u Ambasadi Francuske Marianne Jan; Hagani Hadžijev, iz Ambasade Azerbejdžana, stalna koordinatorka Sistema UN i stalna predstavnica UNDP-a u Crnoj Gori Fiona McCluney; šefica Programa za demokratizaciju u Misiji OEBS-a u Crnoj Gori Lia Magnaguagno; koordinatorka za poslove rodne ravnopravnosti Misije OEBS-a u Crnoj Gori Ana Milutinović i koordinatorka UNDP programa rodne ravnopravnosti Vanja Šćepović.

Sjednicu je otvorio Genci Nimanbegu, potpredsjednik Skupštine Crne Gore, sljedećim izlaganjem:

„Imam posebnu čast da mogu da vam se obratim pozdravnom riječju na otvaranju ovogodišnjeg već tradicionalnog skupa u Parlamentu Crne Gore. Ženski parlament je aktivnost koju je pokrenula i uspješno vodi naša draga koleginica Nada Drobniak, kojoj želim iskazati javno poštovanje za sve aktivnosti koje već godinama ostvaruje kao poslanica, kao predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost u Skupštini Crne Gore. U želji da izbjegnem trivijalnosti u obraćanju u ovom domu, kao čovjek i poslanik Koalicije „Albanci odlučno“, a posebno potpredsjednik Skupštine Crne Gore, želim da za trenutak okupiram vašu pažnju nečim što nije svakidašnje ni u radu ovog visokog doma, a to je gostovanje žena, predstavica u ovom domu. Govoriti vama, drage gospođe, o Crnoj Gori, o njenim uspjesima i problemima, mislim da bi bilo suvišno jer i uspjehe i probleme ove države najprije osjećate vi kao vrijedne članice ovog društva i svi mi nemamo puno vremena da se posvetimo uspjesima, već moramo raditi na iznalaženju rješenja za brojne probleme i izazove koje imamo kao društvo koje je višetničko, viševjersko i s razlikama u ekonomskom i društvenom razvoju koje čini osnovu za nezadovoljstvo i osjećaj diskriminacije pojedinaca, pojedinki i zajednica. Te nejednakosti moramo rješavati na način da se svima daju jednaki uslovi za ostvarivanje ljudskih prava. U Crnoj Gori, a to je u tradiciji svih naroda je opšteprihvaćeno da je žena stub porodice. Ja bih to još pojednostavio - žena je osnovni, sastavni dio društva koji je nedjeljiv. Žena je dio koja svoje mogućnosti i kapacitete mora još više i snažnije uključiti u sve pore društva. Za sve nas je potrebno više radnih mjesta, više mogućnosti i šansi za iskazivanje svojih ideja svog znanja i mogućnosti za ostvarivanja rezultata toga rada i znanja. Na svu sreću danas u društvu žene ne moraju biti samo vrijedne domaćice, već one ravnopravno grade veoma uspješne karijere u svim oblastima javnog, društvenog i političkog života. Za nama je na svu sreću vrijeme koje je okarakterisalo ženu sa ovih prostora po ranije ustanovljenim normama, ispisanim u njihovoj svijesti i zapečaćenim u njima: čekanje, privrženost, požrtvovanost i strpljivost. Prema tim normama se živjelo i one su bile pravila ponašanja. Posebno cijenim potrebu za političkim angažovanjem žena, jer postoje već brojni primjeri koji mogu biti uzor za angažovanje. Siguran sam da bi se i brojni konflikti koji i dalje postoje u našem društvu mogli ublažiti ako ne otkloniti. Moramo se svi sjetiti podjele koja je bila u našem društvu - do prije koju deceniju unazad. Predstavljanje ili učešće žena u odlučivanju ne smije biti samo statistika ili broj, već ona mora biti suštinska i stvarno. Mislim da konfliktne više kreiraju muškarci. Iskreno se nadam da se oni mogu kvalitetnije riješiti kroz veće angažovanje žena. Iako moguće mogu napraviti grešku, ako kroz istoriju izdvojim bilo koju osobu koja je pozitivnije od drugih uticala svojih primjerom na današnje moralne vrijednosti, ja moram kao pozitivan primjer vašoj pažnji još jednom prezentirati život i djelovanje majke Tereze. Rođena na ovim područjima u ratnom okruženju, suočena u ranom djetinjstvu sa sukobima u društvu, ratovima, progonima, iseljavanjem stanovništva iz razloga - pripadanje druge vjere i drugih nacija sa svojih ognjišta, što je konačno i njenog plemenitog oca koštalo života, ona je svoj život posvetila dobru u ime vjere. Sada se svi bore oko toga čija je ona. Njena pripadnost je nesporna. Ona je žena čiji rad i život služe na čast čitavog čovječanstva, a ne samo nacije iz koje potiče ili nacije gdje je radila i stvarala. Siguran sam da ako radimo posvećeni uporno,

požrtvorano sa dobrom namjerom, uspjesi će doći u velikoj mjeri. Na kraju ću pokušati iznijeti misli majke Tereze upućene ženama: »Ako ti fali ono što si prije činila, čini to ponovo. Ne sjedi gledajući fotografije izbljedgele od zuba vremena, ne pusti da zarđa čelik što nosiš u sebi. Ponašaj se da umjesto milosti zaslužiš poštovanje. Kada te godine opterete da ne možeš trčati, hodaj brzo. Ako ne budeš mogla hodati, hodaj. Ako ni hodati ne budeš mogla, uzmi štap i samo se kreći, ali da se zaustaviš - to nemoj nikada.« Hvala vam i želim vam uspješan nastavak rada.“

Prisutnima se obratila predsjednica Odbora Nada Drobnjak sljedećim izlaganjem:

„Ovogodišnje zasjedanje Ženskog parlamenta posvećeno je uključivanju žena u javni i politički život, kao i uključivanje mladih pripadnica nacionalnih manjina i Romkinja kako bi se osnažile za bavljenje politikom. To je bio razlog da tradicionalnom zasjedanju Ženskog parlamenta koje se do sada održavalo 8. marta promijenimo datum i približimo ga 8. aprilu Svjetskom danu Roma kako bi na ovaj način, čestitajući Romima i Romkinjama taj važan datum, poslali poruku da mora u politici da bude svih - i muškaraca, i žena, ali i žena iz manjinskih naroda i Romkinja, ali o tome ćemo danas govoriti. Ideja jeste da govorimo o statusu žena u političkom i javnom životu, o naprecima, izazovima na tom putu, ali i o tome kako da otvorimo vrata Romkinjama da i njih bude u politici. Svi smo svjesni da su kvote za koje se neko zalagao, neko bio protiv njih ipak odradile svoj posao i da manje zastupljenog pola u crnogorskom Parlamentu u ovom trenutku ima 24%, manjeg pola - to su još uvijek žene. Muškarci, pazite se, mi idemo ka paritetu, a možda vi krenete u borbu za to da manjeg pola, kada budete vi, bude više i zastupljenijeg u parlamentu. Znači, kvote su odradile. Nismo došli do pariteta, nismo došli do ravnopravnosti, ali se približavamo onom procentu 30% koliki mora da bude minimum neke grupe da bi mogla da nametne svoje teme i da se bori za ostvarivanje svojih prava na pravi način. Odbor za rodnu ravnopravnost je u svom radu, od osnivanja 2001. godine, uvijek kao jednu od važnih tema imao i političku participaciju žena, zalagao se za sprovođenje prava aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti, koju je Vlada Crne Gore usvajala, učestvovao i u pripremi Izvještaja po Konvenciji o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena, ali i pratio kako se preporuke Komiteta te konvencije sprovode. U tim preporukama imali smo jasnu poruku da moraju da se stvore uslovi da bude više žena na mjestima odlučivanja, ali takođe da se stvore uslovi da bude i Romkinja u političkom i javnom životu.“

U prvom dijelu sjednice govorili su: ministar za ljudska i manjinska prava Mehmet Zenka, zaštitnik ljudskih prava i sloboda Šučko Baković i savjetnica predsjednika Crne Gore Sonja Tomović Šundić.

U drugom dijelu sjednice govorili su: pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske Višnja Ljubičić; predsjednik Odbora za ljudska prava i ravnopravnost polova Narodne Skupštine Republike Srbije Meho Omerović; članica Komisije za ljudska prava, ravnopravnost polova, nestala lica i peticije Skupštine Republike Kosovo Mexhide Mjaku-Topalli; članica Odbora Maja Bakrač; izvršna direktorica Centra za romske inicijative Fana Delija; stalna koordinatorka Sistema UN i stalna predstavnik UNDP-a u Crnoj Gori Fiona McCluney; ministarka bez portfelja Marija Vučinović; posebna savjetnica potpredsjednice Vlade Republike Srbije Branka Drašković; izvršna direktorica Ljubljanskog ureda CEE Mreže za rodnu jednakost Sonja Lokar; predstavnik CARE International Balkans Jadranka Miličević; predstavnik ženske grupe Demokratske partije socijalista Spomenka Đalović; predstavnik ženske grupe DUA i potpredsjednik Opštine Ulcinj Hadixha Gjoni; predstavnik NVO „Bolja budućnost“ Indira Bajramović; Marija Blagojević, predstavnik ženske grupe Socijaldemokrate Crne Gore; predsjednik Opštine Tivat Snežana Matijević; predstavnik ženske grupe Bošnjačke stranke Elvira Redžematović; predstavnik ženske grupe FORCA Aferdita Pelingu; predstavnik NVO „Bibija“ Svetlana Ilić; predstavnik ženske grupe Liberalne partije Crne Gore Ivana Bokan i predsjednik Ženske RAE mreže „PRVA“ Zoja Tarlamišaj.

Za učesnike/ce Šestog zasjedanja „Ženskog parlamenta“, u saradnji sa Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori, prikazivani su kratki filmovi iz multimedijalne predstave „Politička istorija žena u Crnoj Gori“ autorke Nataše Nelević.

Sjednica je završena u 14 sati.

Audio zapis sa Šeste sjednice Ženskog parlamenta sastavni je dio zapisnika sa sjednice i dostavljen je Pisarnici Skupštine Crne Gore.

SAVJETNICA U ODBORU
Željana Bošković, s.r.

PREDSJEDNICA ODBORA
Nada Drobnjak, s.r.